

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
Кафедра «Мистецтво співу»**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи
_____ Сергеєнко О. М.
2 вересня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІТУРГІЙНА МУЗИКА**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Спів» «Музичне мистецтво естради» «Звукорежисура» «Інструментальне виконавство (за видами)»
Статус дисципліни	Вибіркова

Робоча програма навчальної дисципліни «Літургійна музика» для здобувачів вищої освіти галузі знань **02 «Культура і мистецтво»**, спеціальності **025 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійних програм «Спів». «Музичне мистецтво естради», «Звукорежисура», «Інструментальне виконавство (за видами)».

Розробники: Лисенко М. В., заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри «Мистецтво співу» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

Смиренський В. М. , кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри «Мистецтво співу» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу». Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри **Кочерга А. І.**

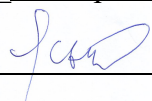
Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Музичне мистецтво естради».

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри **Боднарук Ж. Л.**

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)».

Протокол № 1 від 2 вересня 2024 р.

Завідувач кафедри **Ясько О. А.**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки: 4 – й	
Загальна кількість годин – 90	90	90
Кількість модулів – 1 Змістових модулів – 3	Семестр:	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 7-й семестр 2 x 16 =32 години. Самостійної роботи студента –58 годин.	7 – й	7 - й
	Лекції:	
	16	4
	Практичні:	
	16	4
Для заочної форми навчання аудиторних: 7-й семестр – 8 годин. Самостійної роботи студента 82 годин.		
Вид підсумкового контролю: Тестовий контроль, практичне завдання.	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: 7-й семестр: диференційований залік.	Самостійна робота:	
	58	82

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Літургійна музика»: надати здобувачам вищої освіти теоретичні знання і практичні навички зі співу Богослужбових Літургійних та Паралітургійних творів під час Богослужіння, а також в процесі концертної діяльності.

Предмет навчальної дисципліни – Літургійна музика Східного обряду Греко-Візантійської традиції у відповідності до Богослужбового уставу та концертно-виконавських традицій.

Завдання дисципліни: навчити здобувачів вищої освіти самостійно застосовувати репертуар Літургійної музики, моделюючи Богослужбовий процес, або складаючи програму концерту; поглибити загальний хоровий досвід здобувачів комплексом знань з функціонування богослужбового хору, виокремивши необхідні професійні якості регента та кліросного співака; сформувати компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності; надати студентам можливість для подальшого духовного та фахового саморозвитку, підтримавши формування відповідної світоглядної позиції, заснованої на високих ідеях та моральних чеснотах.

Відповідно до освітньо-професійних програм, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійних програм «Спів», «Музичне мистецтво естради», «Звукорежисура», «Інструментальне виконавство (за видами)», вивчення навчальної дисципліни «Літургійна музика» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15

Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.	ПРН 17
--	--------

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Літургійна музика»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15
Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.	ПРН 17

Загальна та спеціальна компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни.

Відповідно до освітньо-професійних програм, вивчення дисципліни: «Літургійна музика» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання через такі компетентності: (ЗК – загальні; СК – спеціальні).

Шифр	Назва компетентності	Дескриптори НРК				ПРН
		Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Автономія та відповідальність	ПРН
ІК	Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи					ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17

	інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.					
	Загальні компетентності					
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17
ЗК 8	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17
ЗК 14	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17
ЗК17	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17

	області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.					
	Спеціальні (фахові) компетентності					
СК 3	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 15
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15
СК 12	Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1; Зн2	Ум 1	К 1; К 2	АВ1; АВ 2; АВ 3	ПРН 4; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15; ПРН 17

Дескриптори НРК

Знання.

Зн 1. Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень.

Зн 2. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності.

Уміння / навички.

Ум1. Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів.

Комунікація.

К 1. Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.

К 2. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію.

Автономія та відповідальність.

АВ 1. Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

АВ 2. Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та / або груп осіб.

АВ 3. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

Після опанування навчальної дисципліни «Літургійна музика» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- Професійні вимоги до регентів та кліросних співаків, сформовані у процесі їхньої діяльності;

- Джерела виникнення і принципи підбору Літургійної музики до різноманітних видів Богослужінь у відповідності до Типікону та інших авторитетних джерел;

- Внутрішній зміст та символіку головних складових Богослужіння у проекції їхнього історичного розвитку;

- Основні засоби регентської майстерності, методику вдосконалення вокального апарату відповідно до потреб сакрального співу, техніку розучування та

виконання уставних творів з кліросним співацьким колективом, шляхи інтеграції у сакральний спів традиційних духовних практик, зокрема молитви;

- Принципи підбору та формування репертуару концерту на основі Літургійної музики, а також виконання її у відповідності до сакральних традицій;

вміти:

- Відповідально ставитися до своїх професійних обов'язків, доповнюючи свій попередній співацький досвід специфічними навичками та відповідною поведінкою; орієнтуватися у системі Вісьмигласся (Октоїху), розспівуючи різноманітні Богослужбові тексти (тропарі, кондаки, стихирини та ін.) на відповідний глас; вільно відтворювати тексти основних Богослужбових гімнів та піснеспівів;

- Вільно орієнтуватися в Уставі, адаптуючи його до реалій конкретного Богослужіння, місця і часу його проведення;

- Розуміти внутрішній зміст кожного сакрального твору в контексті його місця в Богослужінні, пояснюючи цей зміст членам кліросного співацького колективу;

- Вправно керувати кліросним співацьким колективом, застосовуючи специфіку регентської мануальної техніки диригування; поступово виводити цей колектив на високий рівень професійної майстерності шляхом постійного вдосконалення;

- Свідомо формувати репертуарну культуру колективу та постійно збагачувати його репертуарну базу, доповнюючи традиційні партитури творами сучасних авторів та власними обробками.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

4. 1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- експрес-опитування;
- презентації виконаних результатів та досліджень;
- виконання практичних завдань;
- тести;

- диференційований залік.

4.2. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань здобувачів вищої освіти:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий залік.

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – A (90 - 100), B (82 - 89), C (74 - 81), D (64 - 73), E (60 - 63), Fx (35 - 59), F (1 - 34), яка переводиться в національну (чотирибальна: 5 – «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 – «не задовільно»).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Весь обсяг роботи здобувача за семестр підсумовується за допомогою накопичувальної системи балів. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за знання матеріалу тем - за поточний, семестровий модульний контроль, також з подальшим переведенням в національну шкалу.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за різні види завдань вказана в таблиці (100 балів).

Денна, заочна форма навчання

Модуль 1											
	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			Разом за темами	Залік	Всього
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8			
Аудиторні заняття	5	5	5	5	5	5	5	5	40	20	
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	5	40		
Сума балів									80	20	100

T1, T2....T 8 – теми занять

Поточний контроль проводиться на кожному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих навичок під час виконання практичних завдань.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами).

Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Словник основних термінів складається з кожної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій. Кожен здобувач повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ здобувачі записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі та в ОКЛ.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Виконані без помилок всі завдання в ОКЛ. Правильно вирішує усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Виконані всі завдання ОКЛ, є незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Виконані не всі завдання в ОКЛ. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей,

	недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань. ОКЛ ведеться несистематично та з помилками.
1	Володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. ОКЛ ведеться фрагментарно та з помилками. Вирішив окремі тестові завдання, але з помилками.

Модульний (семестровий) контроль знань здобувачів вищої освіти

Модульний контроль (диференційований залік) проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за весь період навчання. Модульний (семестровий) контроль знань студентів (залік) здійснюється через проведення письмового тестування та виконання практичного завдання.

Критерії модульного (семестрового) оцінювання знань здобувачів

Бали Залік	Критерії оцінювання
18 – 20	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому посилання на обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
15 – 17	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому посилання на обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
12 – 14	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних письмових відповідей та при виконанні практичних завдань, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
7 – 11	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1 – 6	Частково володіє навчальним матеріалом. Не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час письмових відповідей та виконанні практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві помилки. Вирішив окремі тестові завдання, але з помилками.
--------------	---

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний, та семестровий (модульний) контроль з подальшим переведенням в національну шкалу.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90-100	5 Відмінно	A
82-89	4 Добре	B
74-81		C
64-73	3 Задовільно	D
60-63		E
35-59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
1-34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Введення в Літургійну музику.

Тема 1. Літургійна музика як об'єкт філософських, богословських та культурологічних досліджень.

Комплекс понять і явищ, яких торкається Літургійна музика. Загальнокультурний контекст Літургійної музики. Світоглядна та духовно-виховна функції Літургійної музики. Джерела виникнення Літургійної музики. Літургія як мета духовних пошуків людства і окремої особистості. Літургійність сакрального простору людини в процесі Богопізнання та внутрішнього самовдосконалення. Богослужіння взагалі та Літургія зокрема як школа духовної освіти. Таїнства Церкви: умови їхнього здійснення, їхній богословський, філософський та культурологічний зміст.

Тема 2. Літургійна музика в Богослужбовому контексті.

Визначення поняття Богослужіння. Літургійний час і Літургійний образ, її форми, зміст і символіка. Тайнство Євхаристії — зміст і значення, біблійні паралелі, зв'язок з іншими Тайнствами. Ритми літургійних циклів. Літургія як поєднання небесного і земного, як скарбниця історичної пам'яті, як джерело співочої майстерності і досконалості. Церковно-співоча Літургійна термінологія. Особливості організації Літургійного простору. Розмаїття Літургійних традицій у світі. Літургійні та Паралітургійні Богослужбові пісенспіви.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Літургійна музика в історичній проекції.

Тема 3. Літургійна музика від дохристиянських часів та перших століть Нової Ери до Середньовіччя.

Зміст, структура та головні етапи Старозавітного Богослужіння. Літургійна музична практика перших християн. Особливості Першохристиянської Літургії доби переслідувань та їхнє віддзеркалення у сучасній Літургійній практиці. Видатні гімнографи цієї доби. Оксіринхські папіруси як найдревніший письмово зафіксований зразок Літургійного гімну VI століття. Римо-європейський та Візантійський внески у Літургіку Середньовіччя. Видатні гімнографи Середньовіччя.

Тема 4. Літургійна музика Київської Русі та спадкоємців її культури.

Знайомство Давньої Русі з Християнською культурою в епоху до Володимирового хрещення. Перший Літургійний досвід Київської Русі та його адаптація у IX – X століттях. Зародження та розвиток Київської Літургійної традиції в період між X та XIII століттями. Монгольська руїна XIII - XIV століття. Королівство Руське та Галицько-Волинський період. Велике князівство Литовське та Річ Посполита. Центри та видатні персоналії Літургійного життя тієї епохи.

Тема 5. Від монодії та ікону – до багатоголосся. Шлях Літургійної музики між XIV та XXI століттями.

Кристалізація Київського та Києво-Печерського розспіву у XV – XVI століттях. Народження Київського нотопису. Козацька доба та відродження Православ'я на теренах України у XVI – XVII столітті. Партесний спів та Українське хорове бароко XVIII століття. Літургійна творчість в добу між двома імперіями – XVIII – XIX століття. Доба формування української державної ідеї та Літургійна творчість в другій половині XIX - на початку XX століття. Доба репресій: між 1917-м та 1991-м роками. Літургійна музика і новітній час: пошук нового та відродження першоджерел. Автори та виконавці Літургійних пісенспівів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Практичне використання Літургійної музики.

Тема 6. Піснеспіви Богослужінь добового та тижневого кола. Система Вісьмигласся.

Дев'ять служб доби. Вечірня, Повечір'я, Полуночниця, Утреня (Рання), Часи (1,3,6,9) та Божественна Літургія. Всеношна як недільний або святковий апогей Вечірні та Утрені. Основні види Літургії – Іоанна Златоуста, Василя Великого та Григорія Двоєслова (Передосвячених Дарів). Їхні репертуарні особливості.

Тема 7. Система Вісьмигласся.

Історія, філософія та богословська ідея виникнення Вісьмигласся як головного принципу Богослужбового співу. Літургійні теми седмиць – пам'яті Октоїха. Гласи. Стихирний, тропарний наспіви, розспіви ірмосів та алилуарію. Формули гласів. Специфіка виконання. Київська та Києво-Печерська традиції.

Тема 8. Богослужбові піснеспіви річного кола як дороговкази Календаря.

Літургійна музика як ідентифікатор різних періодів Богослужбового року. Піснеспіви між П'ятидесятницею та початком Великого Посту. Період співу Пісної Тріоди – від седмиці Митаря і Фарисея до вечірні Великої Суботи Страсної Седмиці. Період від Великодня до П'ятидесятниці (Квітна Тріодь). Дванадцяті Свята – фіксовані та пересувні (Пасхальні). Великі Свята. Дні пам'яті визначних святих. Різдвяний цикл свят в Літургійній музиці. Літургійна музика Великодня та пов'язаних із ним свят. Особливі вимоги до стилю виконання Богослужбових піснеспівів.

5. 2. Структура навчальної дисципліни

ТЕМА	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		лекції	семінари	Практ.	Індивід. роб.	Самос. робота		Лекції	семінари	Практичн	Індивід.	Самос. робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Введення в Літургійну музику												
Тема 1. Літургійна музика як об'єкт філософських, богословських та культурологічних досліджень.	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11
Тема 2. Літургійна музика в	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11

Богослужбовому контексті.												
Всього за змістовим модулем 1 :	24	4		4		16	24	1		1		22
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Літургійна музика в історичній проекції												
Тема 3. Літургійна музика від дохристиянських часів та перших століть Нової Ери до Середньовіччя.	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11
Тема 4. Літургійна музика Київської Русі та спадкоємців її культури.	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11
Тема 5. Від монодії та ісону – до багатоголосся. Шлях Літургійної музики між XIV та XXI століттями.	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11
Всього за змістовим модулем 2:	36	6		6		24	36	1,5		1,5		33
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Практичне використання Літургійної музики												
Тема 6. Піснеспіви Богослужінь добового та тижневого кола.	10	2		2		6	10	0,5		0,5		9
Тема 7. Система Вісьмигласся.	10	2		2		6	10	0,5		0,5		9
Тема 8. Богослужбові піснеспіви річного кола як дороговкази Календаря.	10	2		2		6	10	0,5		0,5		9
Всього за змістовим модулем 3:	30	6		6		18	30	1,5		1,5		27
Всього:	90	16		16		58	90	4		4		82
Всього:	90	32				58	90	8			82	

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

6.І. Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 1. Літургійна музика як об'єкт філософських, богословських та культурологічних досліджень.	8
2	Тема 2. Літургійна музика в Богослужбовому контексті.	8
3	Тема 3. Літургійна музика від дохристиянських часів та перших	8

	століть Нової Ери до Середньовіччя.	
4	Тема 4. Літургійна музика Київської Русі та спадкоємців її культури.	8
5	Тема 5. Від монодії та ісону – до багатоголосся. Шлях Літургійної музики між XIV та XXI століттями.	8
6	Тема 6. Піснеспіви Богослужінь добового та тижневого кола.	6
7	Тема 7. Система Вісьмигласся.	6
7	Тема 8. Богослужбові піснеспіви річного кола як дороговкази Календаря.	6
	Разом:	58

6.2. Самостійна робота (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Літургійна музика як об'єкт філософських, богословських та культурологічних досліджень.	11
2	Тема 2. Літургійна музика в Богослужбовому контексті.	11
3	Тема 3. Літургійна музика від дохристиянських часів та перших століть Нової Ери до Середньовіччя.	11
4	Тема 4. Літургійна музика Київської Русі та спадкоємців її культури.	11
5	Тема 5. Від монодії та ісону – до багатоголосся. Шлях Літургійної музики між XIV та XXI століттями.	11
6	Тема 6. Піснеспіви Богослужінь добового та тижневого кола.	9
7	Тема 7. Система Вісьмигласся.	9
8	Тема 8. Богослужбові піснеспіви річного кола як дороговкази Календаря.	9
	Разом:	82

7. ІНСТРУМЕНТИ ТА ОБЛАДНАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle - інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти. Звуковідтворююча апаратура, фортепіано.

8. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

- лекція;
- бесіда;
- історичний;
- пояснювально-ілюстративний;
- проблемно-пошуковий;
- репродуктивний;
- дослідницький;
- творчий;
- практичний.

9. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

9. 1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.

9. 2. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

9.1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти у форматі дисципліни «Літургійна музика» визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота передбачає виконання різних видів завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково-пошукових, навчально-дослідних), спрямованих на отримання, закріплення студентом нових та

набутих знань, їх систематизацію й узагальнення; формування практичних вмінь та навичок; контроль готовності студента до аудиторних занять, інших контрольних заходів.

Під час розробки завдань для самостійного опрацювання теоретично-практичного матеріалу з дисципліни «Літургійна музика» пропонуються до використання наступні форми:

- опрацювання та конспектування першоджерел, робота з основною богословською та музикознавчою літературою;
- пошук та вивчення додаткової літератури;
- аналітична робота над текстами гімнів та партитурами;
- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- вивчення окремих змістових модулів курсу (тем або питань), що передбачені для самостійного опрацювання з метою складання конспекту тощо;
- виконання творчих завдань та їх оформлення;
- складання словника «100 базових понять Літургійного співу»;
- упорядкування інформації про відомих філософів і філософські школи «Хто є хто» та «100 регентських шкіл»;
- використання кейс-методів (ситуаційні завдання);
- підготовка інформацій;
- робота з пошуковими системами Інтернет;
- підготовка доповідей на студентських наукових конференціях.

Самостійна робота допоможе активізувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти.

9. 2. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

Орієнтовні питання до заліку:

1. Літургія: значення та зміст поняття, індивідуальний та глобальний вимір
2. Де, коли та за яких обставин відбулася перша Літургія в історії людства
3. Літургійна музика: визначення поняття та сфери, які вона охоплює
4. Визначення та ознаки Богослужіння. Приклади з історії та сьогодення

5. Богослужбовий устав у своєму розмаїтті
6. Принцип укладання уставу Богослужіння
7. Слов'янський Типікон
8. Студійський устав
9. Ієрусалимський устав
10. Різниця між монастирським та приходським уставами
11. Межі уставної творчості
12. Всеношна як складова Літургії
13. Літургійний час
14. Богослужбова символіка
15. Сенс християнського Богослужіння
16. Роль співацького колективу у звершенні Богослужіння
17. Зв'язок Старозавітного і Новозавітного богослужінь
18. Євхаристія як головна мета Новозавітного Богослужіння
19. Співацьке оздоблення Євхаристії: виконавські особливості
20. Вісьмигласся (Октоїх)
21. Система Богослужбових кіл
22. Добове Богослужбове коло
23. Тижневе (седмичне) Богослужбове коло
24. Літургійні уставні теми тижневого (седмичного) кола
25. Річне Богослужбове коло. Геортологія
26. Дванадцяті перехідні та неперехідні свята
27. Від чого залежать дати Великодня, Вознесіння, П'ятидесятниці
28. Пости та особливості Богослужбового співу в цей час
29. Три головних періоди в організації Літургійного часу річного кола
30. Квітна Тріюдь
31. Період співу Октоїха
32. Пісна Тріюдь
33. Всеношна: устав, піснеспіви, особливості
34. Літургія Іоанна Златоуста: устав, піснеспіви, особливості
35. Літургія Василя Великого: устав, піснеспіви, особливості
36. Літургія Григорія Двоєслова: устав, піснеспіви, особливості
37. Першохристиянські Літургійні практики, відроджені у наш час
38. Принципи Богослужбового вокалу
39. Принципи організації кліросного співацького колективу
40. Принципи співацького оформлення Богослужіння
41. Літургійні та паралітургійні твори
42. Формули гласів різних розспівів. Приклади застосування
43. Регентська техніка та її різновиди. Приклади застосування

44. Псалмодія, речитація та інші специфічні техніки кліросного співака
45. Кантилена як основа вокальної культури на кліросі
46. Принцип взаємодії як основа вокального ансамблювання в храмі.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основна література

1. Архімандрит Кирило Говорун. Українська публічна теологія.— К., Дух і Літера, 2017.
2. Іванов В.Ф. Навчання церковного співу у ІХ—ХVІІ ст. — К.: Музична Україна, 1997.
3. Воскресний Октоїх і Загальна Мінея – К. : Вид. від. УПЦ КП, 2001. – 694 с.
4. Партесні концерти ХVІІ-ХVІІІ ст. з Київської колекції – К.: Музична Україна, ред.-упоряд. Н.О. Герасимова-Персидська, 2006.
5. Шевчук О.Ю. До питання про ладо-звукорядний устрій пісенних мелодій (в аспекті зв'язків народного й церковно-монодійного співу) О. Шевчук Проблеми етномузикології: [Зб. наук. праць] / [упоряд. О. Мурзина], 2003, - С. 58-75.
6. Шевчук О.Ю. Олександр Кошиць і наука про давньоукраїнський церковний спів О. Шевчук Науковий вісник НМАУ, 2007. – С. 28-42.

10. 2. Допоміжна література

1. Аверинцев С. Софія-Логос: Словник. Дух і Літера. — К., 2000.
2. Іванов В.Ф. Словник термінів і слів українського церковного співу. — Миколаїв: МО України, МДПІ, 1998.
3. Гусарчук Т.В. Дистанція – два століття: образно-стильові паралелі тріо Артемія Веделя «Покаянія отверзи мі двері» та духовного концерту Ігоря Тилика, «Молодий вчений» • № 4 (56) • квітень, 2018 р., УДК 78.071.1(477)
4. Служебник: – К. : Вид. від. УПЦ КП, 2012.
5. Гусарчук Т.В. Постаць Артемія Веделя в аспекті типологій особистості // Постаць Артема Веделя в істор. -культур. контексті: Наук. вісн. Нац. муз. академії України. К., 2001. Вип. 11;

6. Шевчук О.Ю. Сербські і болгарські редакції південнослов'янських піснеспівів в українській і білоруській церковно-співацькій практиці XVII ст. О. Шевчук Науковий вісник НМАУ, 2008.

7. Шевчук О.Ю. Спостереження над ритмічною організацією української церковної монодії XVII ст. О.Ю. Шевчук Метроритм-1 : Колективна монографія / [під ред. І. М. Юдкіна],, 2002, С. 35-40, С. 146—148.

10. 3. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <https://parafia.org.ua/> - Портал «Наша Парафія» (найбільш потужне джерело інформації з усіх питань Українського Богослужбового співу: ноти, книги, аналітика, записи)
2. https://www.facebook.com/groups/461558224222343/?locale=uk_UA – Церковний Хор (група у Facebook, що збирає український літургійний нотний матеріал)
3. <https://www.facebook.com/groups/919391275248668/> - Бібліотека Регента Українською. Хор Собору Різдва Христового м. Чернівці

Інтернет-статті:

1. <http://kyiv-credo-choir.com/?p=64> – Київський Розспів. Кредо
2. https://ukrspiritmuz.net.ua/pages/5_2.html - Еволюція знаменного розспіву як основної форми українського богослужбового співу (про Київський Розспів)
3. https://chtyvo.org.ua/authors/Trehubenko_Tetiana/Ukrainski_tserkovni_muzychni_oseredky_kintsia_XVI_XVIII_st_osoblyvosti_formuvannia_ta_diialnosti/ - Українські церковні музичні осередки кінця XVI – XVIII ст.: особливості формування та діяльності. Автор - [Тетяна Трегубенко](#) (дисертація)
4. <https://www.kovcheg.ua/uk/reader/muzichna-spadshchina-ukrayini-duhovna-muzika-i-muzika-epohi-baroko> - Музична спадщина України: духовна музика епохи бароко
5. <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/19726/file.pdf> - Олександр Кошиць. Релігійні твори. Українська вільна Академія наук в США.
6. http://osnovydyryhentskojyehnyky.blogspot.com/2017/12/blog-post_4.html - [Шляхи розвитку української духовної музики у XIX- XX ст.](#)

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 2021 / 2022 н. р. **зі змінами.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Літургійна музика», була покращена система оцінювання за модулем, внесено зміни до тематичної змістовності модуля і змісту тем.

Приведено у відповідність до нового Навчального плану розподілення аудиторних годин (лекційні, практичні) та годин самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Також було оновлено список рекомендованих джерел.

Протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)

Робоча програма перезатверджена на 20 22 / 20 23 н. р. **зі змінами.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Літургійна музика» було внесено зміни до п. 10 робочої програми, а саме - складено список джерел інформації з опорою на україномовні та вітчизняні посібники, підручники і науково-методичні праці. Переглянуто список компетентностей і програмних результатів навчання, відповідно до «Освітньо-професійної програми «Спів» 2022 року.

Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)

Робоча програма перезатверджена на 20 23 / 20 24 н. р. **без змін.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Літургійна музика», програма була перезатверджена без змін.

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)

Робоча програма перезатверджена на 20 24 / 20 25 н. р. **зі змінами.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Літургійна музика» було внесено зміни, відповідно до оновленого «Положення про робочу програму навчальної дисципліни» 2024 року (розділи 3;4 програми) та відповідно до ОПП «Спів», «Музичне мистецтво естради», «Звукорежисура», «Інструментальне виконавство (за видами)» 2024 року.

Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга